

Federalne Ministerstwo Finansów

Steffen Kampeter

Parlamentarny sekretarz stanu

Adres siedziby:
Wilhelmstraße 97
10117 Berlin

Tel: +49(0) 30 18 682-42 83

Fax: +49(0) 30 18 682-44 97

Email: Steffen.Kampeter@bmtbund.de

Data: 29 styczeń 2015

Adres pocztowy:
Federalne Ministerstwo Finansów
11016 Berlin

Posłanka niemieckiego Bundestagu
Pani Azize Tank
Platz der Republik
11011 Berlin

Dotyczy: Pani pisemne zapytanie nr 150 na miesiąc styczeń

Numer sprawy: **VB 4 - 0 1478/15/10002**

DOK: 2015/0068077

(w odpowiedzi proszę podać numer sprawy i DOK)

Szanowna Pani Posłanko,

W odpowiedzi na Pani zapytanie:

„Jakie kroki podejmuje rząd federalny, aby w związku z 70 rocznicą masakry w ciężkim więzieniu Sonnenburg przyznać byłym więźniom obozu koncentracyjnego i ciężkiego więzienia z lat 1933-1945 bądź ich krewnym odszkodowania (przykładowo za wydane przez nazistów bezprawne wyroki, za uwięzienie, doznane maltretowania i wykonywaną pracę przymusową)? W nocy z 30 na 31 stycznia 1945 roku przynajmniej 819 więźniów (członków ruchu oporu z całej okupowanej Europy Zachodniej i Norwegii, którzy zostali deportowani w ramach tak

zwanego dekretu „Nocy i mgły” [*Nacht und Nebel Erlass*], jak również między innymi Polaków, Czechosłowaków, Jugosłowian, Rosjan i Ukraińców) zostało zamordowanych przez oddział specjalny SS w ścisłym porozumieniu z Ministerstwem Sprawiedliwości Rzeszy, Gestapo oraz prokuraturą Wyższego Sądu Krajowego [*Kammergericht*] w Berlinie. Fakty te zostały stwierdzone w procesach prawników podczas norymberskich procesów następczych (por. *Trials of War Criminals before the Nuremberg Military Tribunals, Band III, Justice Case, Nuremberg October 1946 - April 1949*). Jakie kroki w sprawie odszkodowań dla tych osób podejmuje rząd federalny także w obliczu faktu, iż według informacji Grupy Roboczej na rzecz upamiętnienia więźniów obozu koncentracyjnego i ciężkiego więzienia Sonnenburg berlińskiego Stowarzyszenia Ofiar Prześladowanych przez Reżim Nazistowski – Zrzeszenia Antyfaszystów [*Berliner Vereinigung des Verfolgten des Naziregimes - Bund der Antifaschisten - VVN-BdA*] niektórzy z byłych więźniów ciężkiego więzienia Sonnenburg wciąż żyją, między innymi obywatele Belgii? (ewentualnie proszę o podanie odpowiedniej podstawy prawnej oraz uzasadnienia).”

pragnę stwierdzić:

Niezależnie od 70 rocznicy masakry w ciężkim więzieniu Sonnenburg Republika Federalna Niemiec od zawsze uznawała moralne i finansowe zadośćuczynienie za krzywdy wyrządzone przez nazistowski reżim za kwestię nadrzędną. Także po dziś dzień zadanie to posiada dla rządu federalnego niezmiennie wysoką rangę. Tym też motywowane są znaczne wysiłki stale podejmowane w tej kwestii.

Z tego też względu zniszczenia wojenne powstałe pomiędzy uczestniczącymi państwami zostały zrekompensowane przez międzynarodowe umowy odszkodowawcze. Ponadto zgodnie z ogólnym prawem międzynarodowym osobom indywidualnym bądź grupom narodowościowym nie przysługują wobec państwa prowadzącego wojnę roszczenia do rekompensaty lub świadczeń odszkodowawczych. Ta ogólna zasada międzynarodowego prawa publicznego, stanowiąca o tym, że wypłaty reparacji wojennych dokonywane są jedynie w stosunkach między państwami, ugruntowała się i sprawdziła na przestrzeni lat jako instrument zabezpieczenia międzynarodowego pokoju. Tym samym roszczenia osób indywidualnych lub grup narodowościowych uznawane są jedynie na gruncie prawa krajowego.

Wnioski o ustawowe świadczenia odszkodowawcze przysługujące na mocy federalnej ustawy

odszkodowawczej [*Bundesentschädigungsgesetz* – BEG], w brzmieniu federalnej końcowej ustawy odszkodowawczej [*BEG-Schlussgesetz*] z dnia 14 września 1965 r. (Federalny Dziennik Ustaw I [*Bundesgesetzblatt I*], strona 1315) mogły być składane jedynie do dnia 31 grudnia 1969 r. (artykuł VIII federalnej końcowej ustawy odszkodowawczej); wyjątków w tym względzie, prócz przypadków szczególnych nie mających w przedmiotowej sprawie zastosowania, ustawa nie przewiduje. Tyczy się to również przypadków, w których wniosek nie został złożony w wyznaczonym terminie z przyczyn niezależnych od wnioskodawcy.

Obok BEG rząd federalny stworzył także pozaustawowe regulacje, które umożliwiają prześladowanym przez reżim nazistowski otrzymanie pomocy finansowej. W sprawie wypłat tych świadczeń nie przysługują roszczenia prawne. Regulacja ta nie przewiduje terminów prekluzyjnych. Jednakże te szczególne regulacje przewidują świadczenia odszkodowawcze jedynie dla osób bezpośrednio poszkodowanych i dotkniętych prześladowaniami.

Warunkiem przyznania zapomogi jest osobiste, ciężkie doświadczenie losowe prześladowania w rozumieniu § 1 BEG. Oznacza to, że osoba składająca wniosek musiała doświadczyć ze strony nazistowskiego aparatu przemocy prześladowania z powodu politycznego sprzeciwu wobec nazizmu lub przykładowo ze względu na pochodzenie lub wyznanie i wskutek tego osobiście poniosła znaczny uszczerbek na zdrowiu.

W związku z procesem zjednoczenia Republika Federalna Niemiec zawarła z Polską, jak również z trzema krajami powstałymi w wyniku rozwiązania Związku Radzieckiego (Republiką Białorusi, Federacją Rosyjską i Ukrainą) umowy o odszkodowaniach za wyrządzone przez nazistów krzywdy.

Między Republiką Federalną Niemiec i Rzeczpospolitą Polską zawarta została umowa ustanawiająca powołanie w Polsce, na mocy polskiego prawa Fundacji „Polsko – Niemieckie Pojednanie” (Stiftung „Deutsch-Polnische Aussöhnung“). W ten sam sposób i z tym samym przeznaczeniem w 1993 r. powołane zostały fundacje w Moskwie, Mińsku i Kijowie. Fundacje te miały zapewnić, iż świadczenia wypłacone zostaną także poszkodowanym przez reżim nazistowski w innych krajach byłego Związku Radzieckiego.

Zgodnie z § 11 ust. 1 nr 1 Ustawy o Utworzeniu Fundacji „Pamięć, Odpowiedzialność i Przyszłość” (Stiftung „Erinnerung, Verantwortung und Zukunft” - EVZ) byli zagraniczni

robotnicy przymusowi, którzy więzieni byli w obozie koncentracyjnym Sonnenburg, mogli otrzymać świadczenie w wysokości do 15 tys. DM, jeśli do 31 grudnia 2001 r. złożą odpowiedni wniosek. Zgodnie z § 13 ust. 1 ustawy powołującej Fundację „Pamięć, Odpowiedzialność i Przyszłość” świadczenia te mogły być przyznane także pośmiertnie rodzinom byłych robotników przymusowych, jeżeli uprawniony do świadczeń zmarł po 15 lutym 1999 r.

Z wyrazami szacunku,

-podpis nieczytelny-